

העם ארון, תורה ורב

ליהודי אין מולדת! טענו שונאייהיהו דים בכל הדורות.

הוגיהדעות שביניהם אף ניסו לבסס טענה זו. היהודי, כך אמרו, יכול למלא את מצוות דתו בכל מקום. הגורם המאחד בי עמים אחרים הוא המולדת, ואילו הגורם המאחד אצל היהודים הוא הדת והמסורת. ארץ-ישראל היא, לגבי היהודי האמיתי, ארץ הקודש ומרכז תפילותיו, אך לא מולדת אמיתית, שאין הוא יכול לחיות מחוצה לה. לכן היגרו רוב היהודים מארץ-ישראל לפני שגורשו ממנה, ולא עשו כאלפיים שנה וברו כזו לחזור אליה.

השבוע קם מנהיג יהודי ואישר טענות אלה. הרב מקליוונבורג הודיע כי הוא עומד להגר מישראל, כמחאה על פעולות המשטר, רה, והציבור החילוני, לריסון מתפרעי השבת בירושלים.

אדם שיש לו מולדת, אינו חולם על

ארכיאולוג ירדן במחנה רומאי

נטישתה כל אמת שהמצב בה אינו מוצא חן בעיניו. להיפך: הוא נרתם למאבק לשינוי המצב במולדתו, בהתאם לרעיונותיו. זוהי תגובתו האינסטינקטיבית של בן האומה העברית החושה. מול נחשול הכפייה הדתית, הממרת את חייו ומדכאה את מצפוננו, אין הוא מחליט לברוח, אלא להיאבק. אך לא זאת תגובתו של יהודי דתי. אנשי מאה-שערים הודיעו מומן שהם מכבדים רים לחיות בירדן, תחת להיות תחת עול הציונים האפיקורסים. ואילו הרב הלבדשטם, אדוננו-מורנו-ירבנו מקליוונבורג, מעדיף גלות נוחה יותר, באמריקה המשגשגת. למחרת היום הודיע האדמו"ר מקליוונבורג ששינה את דעתו ונאות בכל זאת להישאר בארץ, אך הדבר אינו משנה במאומה את הלך הרוח המשתקף בהחלטה המקורית.

יחסים מרחביים לאורך ולרוחב

מי שמאמין כי בטחון ישראל תלוי ב"פילוגם של הערבים, יכול היה להתמלא סיסוף עמוק. מעולם לא היה העולם הערבי כה מסוכסך כמו השבוע, כשקרבות-זדים ניטשו לאורכו ולרוחבו.

בקצה המערבי של המרחב התנהלו קרבות-זדים ביבשה ובאוויר בין צבאות אלג'יריה ומארוקו. זה מול זה עמדו מישטר ריקטטורי-מהפכני ומישטר מלכותי-ריאקציוני.

סלע המחלוקת לא היה אופייני למרתב בלבד. הוא קיים גם במקומות אחרים בי עולם. כמו בגבול הוורסיין. עיקרו מתגלם בשאלה: האם חייבות המדינות העצמאיות החדשות להכיר בגבולות שנקבעו בשעתו, עלידי מעצמות אימפריאליסטיות, ללא הסכמתם של העמים הנוגעים בדבר?

גבול מארוקו-אלג'יריה נקבע עלידי צרפתים, לנוחיותם. מאחר שאלג'יריה נחשבה אז כחלק מצרפת, ואילו מארוקו שמרה על עצמאות פורמלית כלשהי, היה גורם לצרפתים להעביר לצד האלג'ירי שטחי-מידבר מסוימים, בהם קיח למצוא נפט. מארוקו תובעת מזה שנים סימון חדש של הגבול.

יתכן כי הדבר לא היה מוביל למלחמה חמה, לולא היתה זו דרושה עתה לאחמד בן-בלה. בעומדו מול מרידה של המחוז ה-קאבילי, המאוכלס ברברים לא-ערביים, נקט בשיטה עתיקה: איחוד בני עמו עלידי הוצעתם נגד אויב חיצוני.

כך נקבר, לפי שעה, חלום איחוד המאגרב. בקצה הדרום-מזרחי של ה-מרחב נמשכה מלחמת תימן, שריהקה את אח מיטב הצבא המיצרי.

המצרים באו לתימן כדי לעזור לחלק ה-מתקדם שלה, המרוכז בערים, נגד התקפת-הנגד של השבטים הנחשלים, החיים עדיין בימיהביניים. אולם הם מצאו כי בני-הערבים אינם מוכנים ומסוגלים להילחם, בעוד שהמלחמה היא לחס-חוקם של השבטים, הנעזרים עלידי המישטרים הריאקציוניים של סעודיה וירדן.

שום פתרון לבעייה לא נראה באופק, למורת-רוחו הרבה של המישטר המיצרי, שכוחותיו נאכלים במערכה זו.

מדע זרים, צברים ואתרים

מצאתי! הרהדה הצעקה הנרגשת על פני הצוק הדרומי של מצדה. המציאה היתה מעוררת חלחלה בגוו של כל אדם רגיל, אך לא באותו ארכיאולוג צעיר שרץ לבשר מה היתה מציאתו: 15 שלדים וגולגלות.

האם היו אלה השרידים שנותרו מאלעזר בן-יאיר ולוחמיו?

פרופסור יגאל ידן, מנהל המשלחת ה-חושפת את שרידי המצדה, לא מיהר לה-סיק מסקנות. ניכר בשלדים שהם הושלכו למערה כלאחר-יד, לא נקברו כראוי. חלק מהם אף היה לבוש, כפי שמוכיחות פיסות האריג הצבעוני שנמצאו בין השלדים.

לעלות ולבכוש את ההר. מערה זו היתה אחת הנקודות הפחות חשובות, עליהן עטו השבוע אתרים מתנדבים מכל רחבי תבל: סטודנטים, גנ"עים, חיילים ב-חופשה וסתם משוגעים-לדבר, שחפרו ב-הדרכתם של ארכיאולוגים צעירים, בוגרי האוניברסיטה בירושלים.

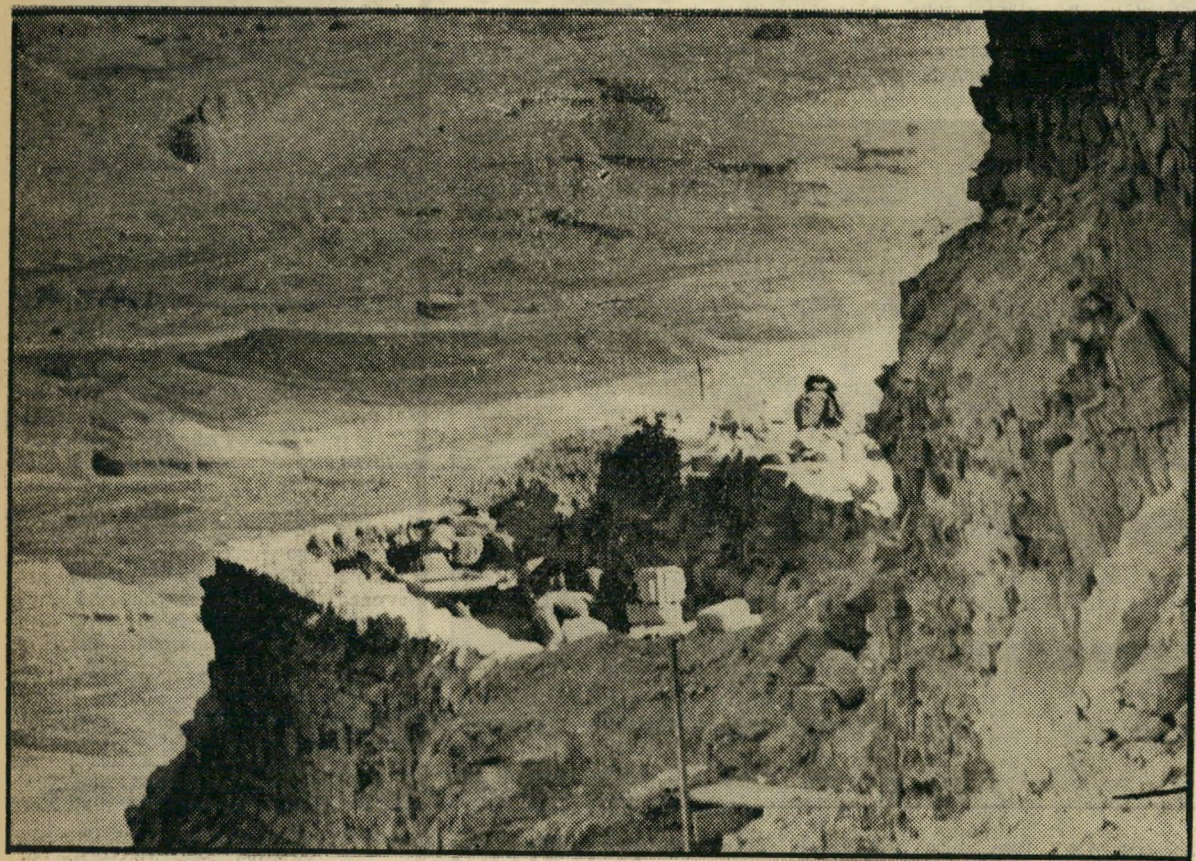
האתגר המרכזי שעמד בפניהם: חשיפתו של ארמון הורדוס, מקום המבטיח כמה סנסציות ארכיאולוגיות בקנה-מידה בינ-לאומי. העבודה מתקדמת באיטיות, משום שכבר ביום השני לחפירות גילינו ממצאים חשובים. אנחנו נוהרים שלא להשחית או-

שינו בקצב העבודה שלה. אחת כזו צריך לגייס מייד לצה"ל, הסביר מהי בחיור. הורדוס המפונק, כשלב זה אנו חושפים את הקיר הדרומי של המדרגה התחתון-נה בארמון. עיניו של ארמון בהקו שעה שדיבר על עבודות החפירה. כל שבר חרס, זכוכית — אפילו חרצני זיתים ותמרים — נאספו בקפדנות לקופסאות קרטון, ונשלחו עם ערב לבדיקה.

האמת היא שהעבודה מלהיבה ביותר, ועם זאת לא קשה במיוחד, המשיך ארמון. למולנו נשלחנו לאגף זה, שהוא המוצל ביותר. הורדוס ידע מה שהוא עושה, כש-הוא בחר דווקא את המקום הזה לבניית ארמונו. הוא היה מפונק וזהו המקום ה-יחיד על מצדה, בו אפשר למצוא פיסת צל ומשכים קרירים של רוח.

עם שחר, לאחר ארוחת בוקר חסופה, עולים המתנדבים אל ההר. המראה מרהיב-עיני. פסיפס אנושי, המורכב מעשרות צעירי רים וצעירות, מתחלל לאורכו של השביל הצר, המוביל אל פסגת מצדה. צחוקן של הנערות, ביניהן כמה יפהפיות המסוגלות למשוך למקום גם את יושביהם המושבעים של רוול וכסית, מתערבב בבלייל שפית. אנגלית, גרמנית, צרפתית, דנית ואפילו ספרדית, נשמע מכל עבר. שפית הקישור — אנגלית ועברית.

העבודה מתחילה בשש בבוקר, החוליות מתפוררות, חוליה למשמתה. שלוש הגדולות

החופרים בתוך המדרגה התחתונה של ארמון הורדוס — נורות חשמל, מזרונים ושקים

יורדות אל ארמון הורדוס, שם מתבצעת העבודה המרכזית. חוליה אחרת פונה לעבר בורות המים, המפוזרים על פני המצדה, בעוד החוליות הנותרות יורדות למערות.

צה"ל, שתרומתו למבצע ראויה לציון-שבח, דואג שמבחינה מנהלתית ובטחונית ידפוק הכל כראוי. עד כה, כפי שאמר ידן עצמו, לא היו שום בעיות מיוחדות, מלבד בעיית המים הניתנים בצמצום. אך גם בעיה זו עומדת בפני פתרונה.

אך מי-שתיה ניתנים ללא הגבלה, שקים עומד לרשות כולם ועם ערב, כשהחופרים עולים על משכבם בשעת כבוי האורות, יש לכל אחד מיטה של ממש, מזרון רך ואפשרות לישון היטב עד יום העבודה הבא. העבודה, המסתיימת בשלוש אחרי-הצהרים, מותירה בידי החופרים שעות רבות לסינון רים אישיים ולבילוי בצותא. כמה רומנים נרקמו כבר בין הישראלים והנערות הזרות. עם ערב מתאספים כמעט כולם באוהל הבנות המרכזי. רק כיבוי האורות, בעשר בלילה, מגרש אותם. אחר-כך מותר לזוגות לטייל, אבל בזירות — כדי שלא תמצא משלחת ארכיאולוגית את שלדיהם באחת המערות, בעוד 1890 שנה.

תם, סיפר על פסגת מצדה ארמון בן-תור (28), ארכיאולוג צעיר וחסון, שהשתתף עד כה בעשרים חפירות ברחבי הארץ.

אני אחראי על המדרגה התחתונה של ארמון הורדוס, הוסיף ארמון. בצותא המתנדבים העובד איתי נמצאים צעירים מ-חמש-ש ארצות לפחות. הצעירה השחור-חורה, זו המרכיבה משקפי-שמש נוסח לולי-טה, היא מרגריט, ילידת מדריד. היא בת 19, נמצאת בארץ חצי שנה.

מרגריט, תמירה, נאה מאד ולבושה ב-מכסיים קצרים, הדוקים מאד, הפנתה את ראשה כשארמון הזכיר את שמה, העיפה בו מבט קצר וחורה מיד לצודתה. אני שונאת פרסומת ועיתונאים, מיהרה להכריז. בבאתי לכאן כדי לעבוד, וגם לכס לא יזיק אם תתחילו להתעניין קצת יותר במאובנים מאשר בחתיכות. את המונולוג החינני השמיעה באנגלית שוטפת: רק המלה "חתיכות" נאמרה בעברית.

שני חבריה-לעבודה של מרגריט, החליפו חיובים. מתי (21), סמל העומד על סף שיחרורו, יליד תימן ותושב ירושלים; וידידו ישראל (19), יליד שדה-ורבורג, כבר הספיקו להכיר אתה, היא שוברת את

בקצה הצפון-מזרחי של המרחב נמשכה מלחמת-השיחרור של הכורדים. כי שבוע אושר בפעם הראשונה רישמית כי במלחמה זו משתתפים זה בצד זה צבאות עיראק וסוריה, המרותקים שניהם במערכה.

בגבול סוריה-לבנון התלקחו פעולות-איבה, כתוצאה מפעולת חסידי קאהיר בצד הלבנוני של הגבול. החצי ה-מוסלמי של לבנון אוהד את עבד אל-נאצר, ואילו החצי הנוצרי פוחד מייצרה-התפשטות של חסידי אליבעת בסוריה ובעיראק (ה-מטיל פחד דומה גם על ירדן).

כל זה יכול היה לשמש הזדמנות של זהב להנהגה ישראלית בעלת-מעוף; להתערב בתהליכי המרחב, לרכוש ידדים ולקשור קשרים. אולם הצד השחור היתיד בין כל המאבקים האלה היה זה: לישראל לא היה כל חלק בהם.

ממשלת ישראל עמדה מן הצד, השמיעה מליצות ריקות על שלום ודוקים בשלום. קבע השבוע שמעון פרס, בנאום בוועידת מפא"י: מאחר שידוע שאנחנו רוצים בשלום, איננו חייבים לעשות מאומה להשגתו. אולם עלינו לפעול כדי להיות מוכנים לכל מל-חמה.